

We work across borders in the project
SMART RURALITIES

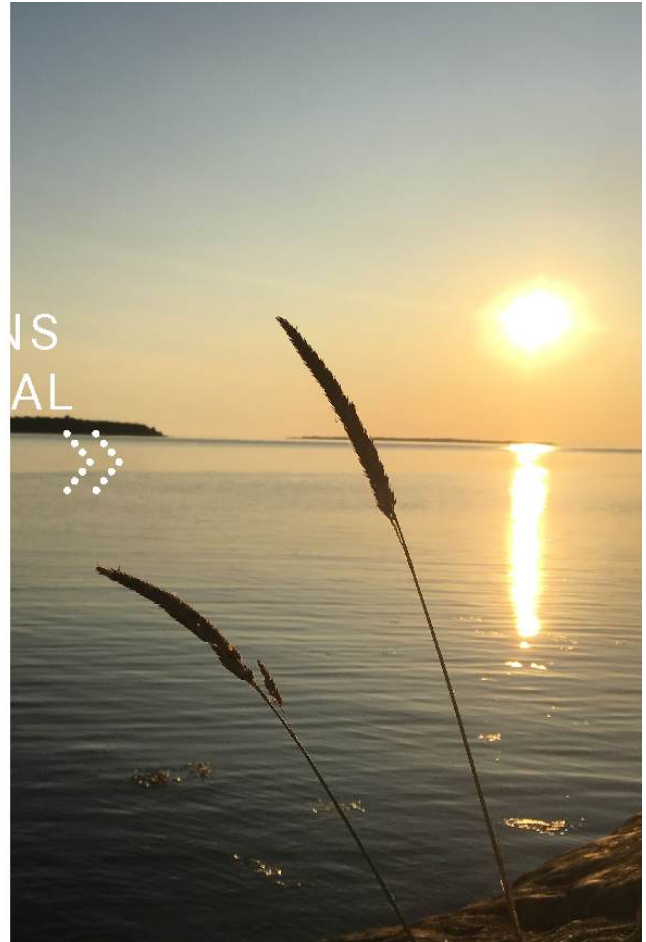
Want to know more?
www.interregaurora.eu

Interreg
Aurora

Co-funded by
the European Union

SLUTRAPPORT

Projektägare: Svenska Österbottens Ungdomsförbund (SÖU)

Projektpartners: Hela Sverige ska leva Västerbotten, Hela Sverige ska leva Norrbotten

Skribenter: Ann-Sofi Backgren i samarbete med Kenneth Nordberg, Karin Johansson, Lars Westerlund

Innehållsförteckning

1. Bakgrund- hur projektet uppstod och varför
2. Workshopen i Finland
3. Workshopen i Sverige
4. Sammanställning av de två workshopparna – vad lärde vi oss?
5. Tankar inför ett större projekt, bygger på lärdomar – vad kunde ett nytt projekt innehålla?
6. Mervärde av det gränsregionala samarbetet
7. Avslutande kommentarer om projektet – hur gå vidare?

Smart Ruralities är en förstudie inom INTERREG Aurora, i samarbete mellan Hela Sverige ska leva i Norrbotten och Västerbotten samt Svenska Österbottens Ungdomsförbund, SÖU (projektägare). Syftet är "cross-border capacity building" – att lära av varandras goda erfarenheter med fokus på unga, smarta byar, digitala möjligheter och samverkansmodeller. Under förstudien hölls två workshoppar: i Österbotten på kulturverkstaden Malakta i Malax med studiebesök i Malax, Molpe och Vasa, respektive i Västerbotten på Medlefors folkhögskola, med studiebesök i

Skellefteå, Svedjan, Jörn, Burträsk, Bygdsiljum och Överklinten.

1. Bakgrund- hur projektet uppstod och varför

Landskapet Österbotten i Finland samt Norrbottens och Västerbottens län i Sverige karakteriseras långt av landsbygd och glesbygd. Vi har till exempel rätt långa avstånd och få aktörer i mindre samhällen som kan upprätthålla service. Vi står inför en systemförändring. Det behövs nya koncept och samverkan. Tillsammans, gränsregionalt, är vi starkare i uppdraget att jobba med systemförändringar. Vi kan pilotera och utveckla koncept som kan ha lång bärkraft in i framtiden. Vi kan bli föregångare i omställning med digitala lösningar och samverkans koncept mellan det offentliga- det frivilliga och privat företagsamhet.

De första gränsregionala kontakterna (som sedermera blev avstampen till en förstudie) togs under pandemin när Ann-Sofi Backgren från Finland sökte föreläsare till ett svenskspråkigt webinarium i samband med det virtuella landsbygdsparlamentet på hösten 2020. Ann-Sofi Backgren hittade projektet Digiby i Norrbotten och Johanna Lindberg från Luleå tekniska Universitet. Därefter hölls flera onlinediskussioner med lite fler aktörer och ett intresse skapades kring ett gemensamt projekt. I samband med Sveriges Landsbygdsriksdag i Jönköping på våren 2022 träffade Ann-Sofi Backgren representanter från Hela Sverige ska leva Västerbotten och Norrbotten och tanken på ett gemensamt projekt tog ny fart. Vid hemkosten från Sverige kontaktades SÖU:s verksamhetsledare Jonas Rönnqvist med förfrågan om intresse att delta i ett gränsregionalt projekt med Västerbotten och Norrbotten. Ett gemensamt online möte hölls och planerna på en INTERREG-ansökan började ta form.

I Finland, Österbotten, har vi jobbat med olika nationella, regionala och lokala projekt där vi testat till exempel partnerskapsavtal mellan kommunerna och den tredje sektorn som ett led i att ta fram nya samverkandemodeller (Regionalvetenskapen vid Åbo Akademi, Vasa, <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-12-4208-3>). I Sverige, Norrbotten, har lokala och regionala aktörer jobbat med ett större projekt kallat "Digiby" (<https://digiby.se>) i samverkan med Luleå tekniska universitet. Organisationen Hela Sverige skall leva genomförde också ett nationellt projekt kallat "Service i samverkan" (<https://www.helasverige.se/om-oss/vara-projekt/service-i-samverkan/>) där såväl Västerbotten som Norrbotten aktivt deltog.

Genom att dra nytta av digitaliseringen och nya samverkanskoncept kan vi tillsammans skapa bättre förutsättningar för invånarna, företagen och andra aktörer i våra regioner för att leva, bo och verka i området. Kommunerna behöver bli bättre på att samverka med tredje sektorn i nya partnerskapsmodeller men även företag i området behöver vara en del av konceptutvecklingen. Genom att befrämja till exempel en "trepartsavtalsmodell" kan win-win situationer skapas mellan företagsvärlden, det offentliga och frivillig sektor. Vi talar om en platsbaserad utveckling och platsbaserade modeller som bygger på styrkan som hittas i den sammanlagda kunskapen som finns inom hela gränsregionen.

För att kunna bygga upp en kapacitet kunskapsmässigt och nätverksmässigt för ett eventuellt större projekt, ansåg representanter från Svenska Österbottens förbund (SÖU) i Finland samt

från Hela Sverige ska leva Västerbotten och Hela Sverige ska leva Norrbotten i Sverige att en förstudie kunde vara en bra start inledningsvis. Detta är fråga om ett helt nytt partnerskap och därför behövde de tänkta parterna först jobba sig samman och lära känna varandra bättre men framför allt behövde de tänkta samverkande parterna gemensamt identifiera behov, utmaningar och möjligheter gällande huvudtemat "Smarta landsbygder– hur hitta nya lösningar för lokala samhällen". Vi tänkte oss inledningsvis tre regionala-gränsregionala, workshoppar, en i Norrbotten, en i Västerbotten och en i Österbotten men eftersom vi pratar om ett mindre projekt så var endast två workshoppar möjliga att genomföra finansiellt. Vi planerade för att en kärntrupp bestående av 5–8 personer från varje region skulle kunna delta i samtliga träffar/workshoppar för att bistå till kontinuitet. Därtill planerade vi att inbjuda till varje workshop fler aktörer regionalt och lokalt från den regionen där workshoppen hålls för att maximera diskussionen kunskapsmässigt. På detta sätt kunde vi också bättre förankra projektet och möjliggöra olika parter medverkan, såväl i workshopparna samt fånga upp deras potentiella intresse för ett större huvudprojekt längre fram.

Det tänkta projektet-förstudien beviljades INTERREG AURORA-finansiering den 10.1.2023. Därefter ansökte de deltagande partnera om nationell medfinansiering innan projektet kom igång. Ett uppstartande möte hölls på våren 2023 med representanter från Interreg-sekretariatet.

2.Workshopen i Finland

Den första workshopen för projektet arrangerades den 17 -18 augusti 2023 i Finland, i Vasaregionen.

Dag 1.

Den första workshoppedagen arrangerades på konst- och kulturcentret Malakta i Malax kommun. (<https://www.malakta.fi>), i ett nedlagt mejeri som omvandlats till en kreativ verkstad och plats. Workshopen på Malakta inleddes av workshopleadare Ann-Sofi Backgren som berättade om bakgrunden till förstudien och om målsättningen för projektet "Smart ruralities". Innan det egentliga workshoperarbetet kom igång fick alla deltagare ta del av några bästa praxisprojekt både från svensk och finsk sida. Tanken med projektpresentationerna var att sprida kunskapsmässigt lärdomar från andra projekt med tangerande tema samt att ge inspiration till själva workshoperarbetet.

Forskaren Kenneth Nordberg från regionalvetenskapen vid Åbo Akademi i Vasa presenterade lärdomar av SMIL-projektet (sociala innovationer och partnerskapslösningar på landsbygden), ett utvecklings- och forskningsprojekt som tidigare fått finansiering från Jord- och skogsbruksministeriet i Finland. Modellen med partnerskapsavtal kommer egentligen från Sverige men testades i en finländsk kontext (samverkan mellan det offentliga och det frivilliga) i några pilotkommuner i Svenskfinland. Projektets slutrapport kan läsas här: (<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-12-4208-3>).

Kenneth Nordberg från Åbo Akademi i Vasa berättar om "SMIL-projektet"

Sofie Lundberg Nilsson, som varit aktiv i Digiby-projektet (www.digiby.se), presenterade vilka lärdomar projektet kommit fram till gällande digitaliseringen och dess möjligheter för landsbygden och glesbygden (<https://esbri.se/lagteknologi-skapar-liv-i-norra-sverige/>), bl.a. 24/7 bybutiker är ett konkret exempel. Mera om digitala lanthandlar kan läsas här: <https://esbri.se/digital-lanthandel-livar-upp-landsbygden/>. Digiby-projektet förvaltades av Luleå tekniska universitet (LTU) och projektet finansierades med medel från EU:s landsbygdsprogram. Temat har fått en uppföljning i projektet SMALL – Smart livskraftig landsbygd. Även detta projekt förvaltas av LTU (<https://www.ltu.se/centres/cdt/Projekt/Pagaende-projekt/SMALL-SMArt-Livskraftig-Landsbygd-1.225338>).

Lars Westerlund från Hela Sverige ska leva Västerbotten presenterade lärdomar från Empowerment+-projektet och speciellt delprojektet Ojobbigt. Bakom hela projektet står Coompanion Sverige som fått finansiering från Europeiska socialfonden (ESF). Ojobbigt är en testbädd där man testat hur olika aktiviteter inom civilsamhället kan bidra till arbetsmarknadspolitiken. Testbädderna genomfördes i tre kommuner varav två kommuner fanns i Västerbotten, i Lycksele och i Norsjö. Mer om projektet kan läsas här: <https://coompanion.se/roslagen-norrort/lokala-projekt/empowerment-ojobbigt/>

Jonas Rönnqvist och Malin Andtbacka från Svenska Östbottens Ungdomsförbund (SÖU) berättade om SÖU:s projektverksamhet och speciellt deras ungdomsprojekt "Unga har ordet" där Malin Andtbacka från SÖU fungerat som projektledare tillsammans med Nora Möller från Åbolands Ungdomsförbund. Finansiering för projektet har erhållits från Regionförvaltningsverket med bidrag från Svenska kulturfonden och Konstsamfundet. Målet med projektet var att göra ungdomarnas röster hörda i föreningarna och ge föreningarna verktyg till att höra unga gällande verksamheten. Projektledarna hjälpte föreningarna att skapa evenemang för unga för att locka dem till föreningen, samtidigt som ungdomarna fick påverka vilken verksamhet som ordnades för dem. Under träffarna ordnades lättamt och trevligt program från ungdomscafé och matlagning till spelkvällar och gruppresor. Projektet avslutades med publiceringen av en *handbok med tips om hur man engagerar unga i föreningsverksamheten* (https://sou.fi/Site/Data/267/Files/engagera%20unga_uppslag.pdf)

Mikko Ollikainen, ledamot av Finlands riksdag och hemma från Malax kommun, där han också är fullmäktigeordförande, gästade även workshoppen på förmiddagen. Han gav lite hälsningar ur ett riksperspektiv i Finland till alla workshopdeltagare men han lyfte även speciellt fram betydelsen av gränsregionalt samarbete. Den här workshoppen är ett konkret exempel på detta, när olika representanter från Norrbotten, Västerbotten och Österbotten kan samlas på Malax för att diskutera för alla de tre regionerna viktiga framtidsfrågor. https://www.eduskunta.fi/SV/kansanedustajat/Sidor/1441.aspx?TSPD_101_R0=08d2c9383aab200087f2cc21713d75e9f22f781698a3251d95b88ae46a60f5e823be4d3d9527c9bd08c18a4a67143000c7f78c7f18937336536038b95a833533df6ef0a1ef6116712a83bedea06d7bb407f2917870289e9051518f58cf2b7141

Innan lunchpausen hölls en diskussion om lärdomar gällande projektpresentationerna.

WORKSHOP

Efter lunchpausen inledde Ann-Sofi Backgren workshopsarbetet på temat Smart Ruralities. Frågeställningen gällde vad allt som kan innefattas i begreppet och vilka underteman som workshopsdeltagarna anser att det är viktigt att jobba med. Metoden som användes för workshopsarbetet var OPERA-metoden, en processutvecklingsmetod för förändringsprocesser. Metoden bygger på fem steg där startpunkten är ett tomt papper med enbart en frågeställning eller rubrik, i det här fallet Smart ruralities. OPERA-metoden bedömdes som lämplig workshopsmetod eftersom den är en demokratisk och effektiv metod för att genomföra möten och fatta beslut i grupp. Metoden gör att alla kommer till tals och kan föra fram sin åsikt. Steg för steg leds gruppen mot sitt eget beslut. Metoden förutsätter en certifierad processledare. Workshopsledaren Ann-Sofi Backgren innehar en licens till denna del. Totalt 8 underteman jobbades fram i workshoppen. Dessa underteman innefattade i sin tur många olika idéer. De genomgripande teman som genomsyrade diskussionen var tillsammans och systemförändring. Även vikten av jämställdhet och jämlikhet lyftes fram. En närmare analys av workshopsresultatet finns i kapitel 4 och 5. Totalt deltog 21 personer i workshoppen i Malax. Dessa personer representerade en bredd då det gäller såväl kunskap om landsbygdsutveckling som olika bakgrundsorganisationer. Förutom representanter från de deltagande partnererna i projektet, fanns representanter med från andra föreningar och organisationer, näringslivsorganisationer, och universitet.

Efter workshoppen presenterade Magdalena Lindroos som är verksamhetsledare på Malakta själva platsen och vilka projekt och aktiviteter som drivs inom ramen för i konst- och kulturcentret Malakta. Den unga företagaren Linnea Strand från företaget Livsvinn (<https://www.livsvinn.fi>) i Närpes, besökte också Malakta på eftermiddagen för att berätta om sin företagsidé. Livsvinn erbjuder företag och konsumenter en möjlighet att minska matsvinnet och sina utgifter på samma gång som man gör en god gärning för samhället. Varenda år går en del av vinsten till ett lokalt projekt eller välgörenhet. Linnea Strand har erhållit flera utmärkelser för sitt koncept med en "matsvinnbutik". I september månad detta år öppnade hon sin andra butik i Malax kommun med samma företagsidé.

Workshoppedeltagare på Malakta i Malax lägger sina röster på sina prioriterade teman

Efter eftermiddagsprogrammet på Malakta fortsatte deltagarna till ett annat studiebesök i Malax, till Köttdisken (<https://kottdisken.fi>) som är en kött- och delikatessbutik på landet. Workshoppedeltagarna träffade företagaren Isabella Asplund som också grundade företaget år 2014. Isabella Asplund har fått flera utmärkelser, bl.a blev hon utsedd till årets unga företagare i Kust-Österbotten år 2022.

Efter studiebesöket på Köttdisken fortsatte de svenska deltagarna tillsammans med representanter från SÖU till Molpe by i Korsnäs kommun. Där bekantade de sig med Molpe UF:s lokaler och verksamhet. Styrelsemedlemmen Tina Backlund från Molpe UF

(www.molpe.fi/uf) förevisade runt på paviljongområdet. Jonas Rönnqvist från SÖU berättade om hur ungdomsföreningsverksamheten är uppbyggd i Österbotten och vilken typ av verksamhet som i allmänhet drivs inom ramen för de lokala föreningarna. Dansverksamhet och olika former av kulturverksamhet såsom amatörteter finns oftast med i verksamheten på ett eller annat sätt. Många föreningar äger även ofta en stor lokal som kräver ett stort underhåll. Inom Molpe UF bedrivs verksamhet såväl uppe i byn vintertid som vid havet sommartid. Danspaviljongen som finns vid havet byggdes år 1955. Den har blivit renoverad i flera omgångar och även vinterbonad. På området finns även en serveringslokal med tillhörande pub. På

paviljongområdet finns även en plats för utomhusteater samt en caravan parkering som drivs i ungdomsföreningens regi. Uppe i byn finns också byggnaden Fias Inn som är en samlingsplats speciellt vintertid för barn och unga. Workshopsledaren Ann-Sofi Backgren, som också är hemma från Molpe, delade med sig även av sina ungdomsminnen, främst från teaterverksamheten "Molpe Tulavippor" samt från SÖU-Rock-tiden som var ett stort evenemang på 1980-talet på just denna plats.

Tina Backlund från Molpe UF visade upp pub-delen vid paviljongområdet

Första workshoptagen avslutades med en gemensam middag och diskussioner på restaurang Strand-Mölle i Molpe innan avfärd till övernattnig i Vasa för deltagarna från Sverige.

Dag 2.

Den andra dagen inleddes på Svenska Folkskolans Vänners kansli i Vasa. SFV är en förening som sedan 1882 främjar bildning på svenska i Finland, bl.a. understöder de med kursbidrag till finlandssvenska organisationer och föreningar som i sin tur ordnar mindre former av kurs- och bildningsverksamhet. Första föreläsaren för dag 2 var Kim Smedslund som jobbar som internationell koordinator vid Finlands byar (<https://suomenkylat.fi> , information enbart på finska).

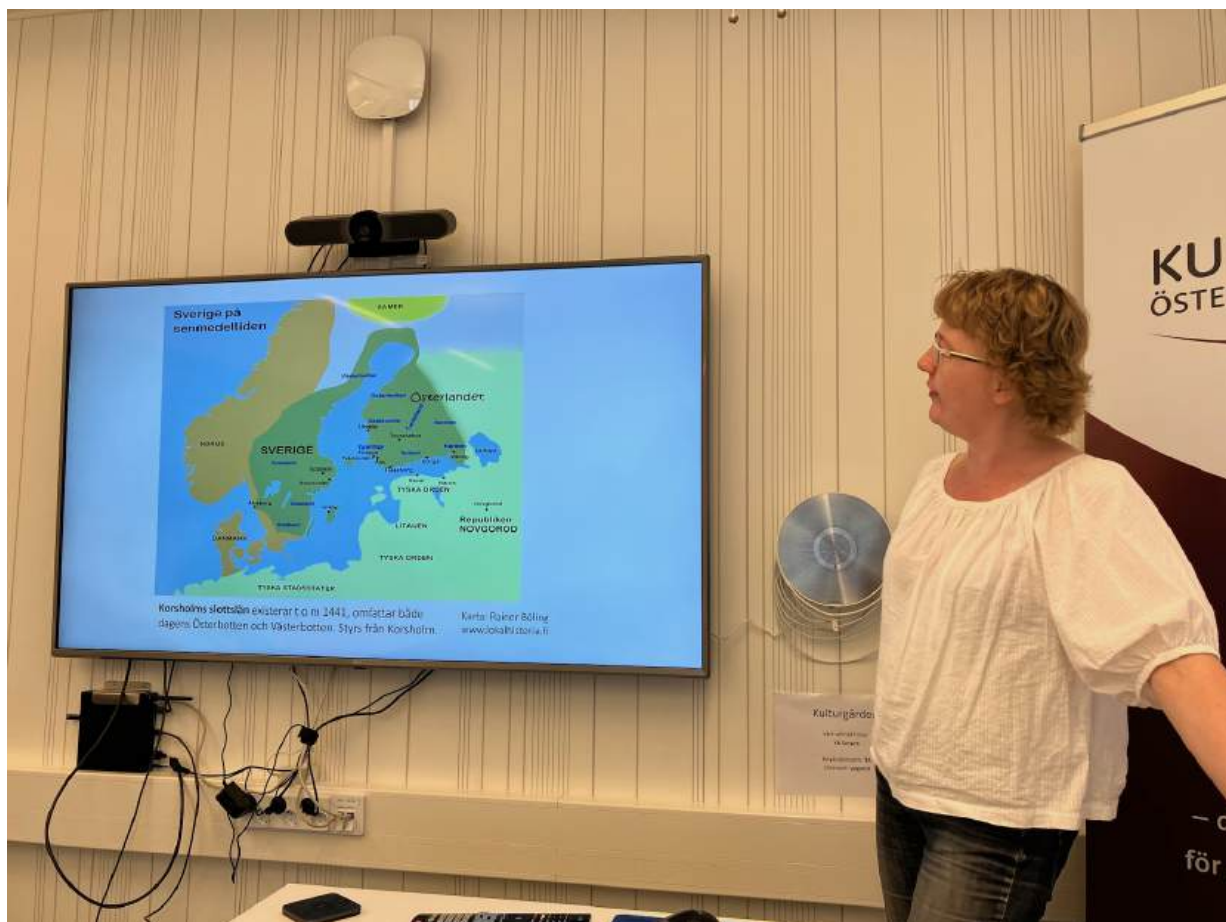
Finlands byar r.f motsvarar Hela Sverige ska leva i Sverige. Kim Smedslund berättade om Smarta byar-projekt på EU-nivån, och då speciellt om Smart Rural 27 (<https://www.smartrural27.eu>). Följande föreläsare var Lauri Laaksonen från Viexpo (<https://viexpo.fi/sv/framsida/>). Andelslaget Viexpo hjälper små och medelstora företag att öppna och utveckla export. Förutom att Lauri Laaksonen allmänt presenterade Viexpos verksamhet, berättade han speciellt om Nordic hub och hur viktigt det är för mindre aktörer att jobba i klustertänk- och nätverk. Också inom det gränsregionala samarbetet har klustertänk- och nätverk ökat den senaste tiden. Avslutningsvis berättade Anna-Karin Öhman, sektorchef för fri bildning på SFV (<https://www.sfv.fi/sv/hem/>), om hur man inom SFV haft en lång tradition av att samverka gränsregionalt, främst med Västerbotten. Det har varit olika samverkandeprojekt, även inom landsbygdsutveckling till gemensamma bokcirklar och evenemang på båten såsom Litteratur tur och retur. Förutom de svenska deltagarna, deltog även Jonas Rönnqvist från SÖU och workshopsledaren Ann-Sofi Backgren i morgonens- och förmiddagens program och diskussioner.

De svenska deltagarna på SFV-kansliet tillsammans med Jonas, Ann-Sofi och Lauri från Finland

De svenska deltagarna förflyttade sig tillsammans med Ann-Sofi Backgren till Gamla Vasa och till Yrkesakademins undervisningsrestaurang för lunch tillsammans med representanter från KulturÖsterbotten. Yrkesakademien (YA!) (<https://www.yrkesakademin.fi>) upprätthålls tillsammans med KulturÖsterbotten och Wasa Teater av samkommunen för Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur (<https://www.sofuk.fi>), en stor utbildningsaktör på svenska i Finland.

Efter lunchen inledde kulturchef Åsa Blomstedt från KulturÖsterbotten (<https://www.kulturosterbotten.fi>) med att allmänt berätta om KulturÖsterbotten som projektaktör och vad som de just nu har på gång eftersom deras projektverksamhet är rätt omfattande. Projektchef Heidi Hummelstedt berättade sen specifikt om projektet Medeltiden 3.0 (<https://www.kulturosterbotten.fi/vara-projekt/medeltiden-3-0>), ett projekt som egentligen handlar om vår gemensamma historia. Därefter hade alla möjligheten att besöka Korsholms vallar, platsen för sommarens utgrävningar. Korsholms vallar är platsen för Korsholms slott som kan dateras tillbaka till 1300-talet och varifrån den tidens norra Sverige leddes. Efter besöket på utgrävningsplatsen för slottskullens hemlighet hölls en avslutande kaffediskussion i KulturÖsterbottens lokaler där vi kort utvärderade workshopdagarna tillsammans men framför allt slog vi fast tid och plats för nästa workshop i Sverige.

Heidi Hummelstedt berättar om vår gemensamma historia från medeltiden

Den 25 september uppmärksammades projektet och speciellt diskussionerna från workshoppen i Malax i en blogg på det finska landsbygdsnätverkets hemsida. Blogginlägget publicerades på finska och således kunde information om projektet spridas till finsktalande i Finland. Bloggtexten hittas här:

<https://maaseutuverkosto.fi/blogi/alykas-maaseutu-puhutti-suomen-ja-ruotsin-yhteisessa-tyopajassa-vaasan-seudulla/> Bloggtexten översattes till svenska och den svenska versionen publicerades den 3.10 på samma plattform:
https://maaseutuverkosto.fi/blogi/smarta-landsbygder-vackte-diskussion-i-en-gemensam-workshop-mellan-finland-och-sverige-i-vasaregionen/?fbclid=IwAR3fl4FlsVj5t7nA_kmdZJluW8usR9DD_ObaF9_yaTBDXmSqDRGdkKKITCc8

Bloggtexterna ledde till ökat intresse för projektet. I norra Sverige talar man om fenomenet "den nya industrialiseringen" och de utmaningar som nya investeringar i industrin medför för regionerna och landsbygden. Även i Finland investerar man för närvarande mycket i vissa regioner och landsbygdsområden, särskilt inom ramen för den gröna omställningen – hur kan man också få den nytta detta ger att stanna kvar på landsbygden? Temat fick därför fortsatt uppmärksamhet med hjälp av det finska Landsbygdsnätverkets "Nätverksmorgon", ett webinariumkoncept där intressanta och aktuella teman ur en landsbygdsynvinkel lyfts fram. Nätverksmorgon arrangerades den 1.11 kl. 8:30-9:15 på ZOOM där Rikard Eriksson professor i ekonomisk geografi och forskningsansvarig vid Centrum för Regionalvetenskap (CERUM) vid Umeå universitet fungerade som inledare. Hans forskning fokuserar främst kring frågor som rör regional utveckling, exempelvis strukturomvandling, arbetskraftsmigration och entreprenörskap. För närvarande leder han ett sjuårigt tvärvetenskapligt forskningsprogram som belyser ekonomiska, sociala och politiska drivkrafter, möjligheter och utmaningar kopplat till de stora "gröna" investeringarna i norra Sverige. Från Skellefteå kommun deltog Sakhi Sedigullah som presenterade konceptet med Welcome House det vill säga hur man välkomnar arbetstagare som anställts för arbetstillfällena som uppstått till följd av investeringar och hur välkomnar man deras familjer till regionen och landsbygden? Vilka hotbilder överskuggar landsbygdens framtid om arbetstagarna inte bosätter sig i närheten av sina arbetsplatser? Även i Finland och speciellt i Österbottens finns flera planer på större satsningar inom den gröna omställningen. Detta uppmärksammades och presenterades närmare av Paula Erkkilä som är VD för Österbottens handelskammare. Här kan man läsa mer på länken: <https://maaseutuverkosto.fi/sv/natverksmorgon/>

Nätverksmorgon
1.11.2023 kl. 8:30-9:15

Den nya industrialiseringen -
vad betyder den för landsbygden?

Kom med:
maaseutuverkosto.fi/verkostoamut

Paula Erkkilä
Rikard Eriksson
Sakhi Sedigullah

landsbygdsnätverket·fi
Medfinansieras av
Europeiska unionen

3. Workshopen i Sverige

Den andra workshopen inom projektet arrangerades den 21-22 september i Skellefteå.

Dag 1:

Lars Westerlund som är ordförande Hela Sverige ska leva Västerbotten och ledamot i riksstyrelsen samt Ann-Sofi Backgren, workshopledare, hälsade välkomna och presenterade förstudieprojektet och programmet.

Dagen på Medlefors folkhögskola fortsatte därefter med olika hälsningsanföranden, projektpresentationer och andra inledande anföranden från såväl Västerbotten som Norrbotten samt från den nationella nivån.

- Malå kommun: "Vi ska jobba med vår självbild och visa landsbygdens möjligheter!"

Lennart Gustavsson (V) är kommunstyrelsens ordförande i Malå kommun i Västerbotten. Kommunen har cirka 3000 invånare varav 2000 i centralorten. I kommunen finns bland annat verkstadsindustri, sågverk och spetskompetens inom markradar. Några kilometer utanför kommungränsen investerar Boliden i Kristinebergsgruvan – hur kan Malå dra nytta av det?

Lennart konstaterar att om Norrlandsboomen ska vara hållbar så kan inte delar av regionen lämnas i sticket. Han varnar för att det finns en risk att stora delar av Norrland ser sig som utsatta för nykolonisation. Människor flyttar till Malå för naturen, nya livsval, närhet till människor, att känna sig sedda och accepterade. Lennart säger: "Vi behöver jobba med vår självbild, vara stoltare, berätta om fördelar, visa vår näringslivsutveckling. Vi ska vara de som visar landsbygdens möjligheter!" <https://www.mala.se/>

- Region Norrbotten: "Utveckla lokalsamhället för att få behålla nya medarbetare."

Kenneth Sjaunja är strateg och processledare i Region Norrbotten. I Norrbotten och Västerbotten investeras över tusen miljarder kronor (!) vilket ställer stora krav på samhället och infrastruktur.

Utmaningar:

- Att attrahera och behålla talanger. Det är svårt att locka personer från Sverige, medarbetare kommer från andra länder.
- En naturbaserad ekonomi kan vara en sårbar ekonomi, det är nödvändigt att diversifiera med andra delar.

Kenneth säger: "Vi måste satsa på människor och samhällen, och hitta nya metoder att samverka mellan sektorer. I de glesbygder vi har finns enorma möjligheter. Hållbarhet är viktigt, miljömässig och socialt." <https://utvecklanorrbotten.se/uppdraget/vara-bolag/>

- Skellefteå kommun: "En nyckel är att politiker är överens."

Roland "Rolle" Eriksson vid näringslivskontoret i Skellefteå kommun jobbar mer än heltid med att ta emot besök, och berätta om hur kommunen arbetar strategiskt med utveckling sedan 2012. Innan dess förlorade Skellefteå invånare under många år. Samhället fungerade, men det skedde ingen utveckling. 2012 tog politiker och tjänstemän initiativ till att besöka företag och serviceorter. "Vad vill vi göra tillsammans i vår kommun?" Dialoger handlade om att förstärka

platsvarumärket, och att utveckla service, barnomsorg och kultur så att människor vill stanna här.

2015 togs beslut om att bygga Sara kulturhus och Wood Hotel, stora satsningar som gav mycket publicitet. Så hörde kommunledningen talas om att batteritillverkaren Northvolt kontaktat andra kommuner angående en etablering, men inte Skellefteå. "Varför inte oss: vi har marken, förnybar energi, malm och en av världens största återvinningsanläggningar. Det är dubbelt så mycket guld i mobiltelefoner per kilo som i malm, så det är lönsamt att utvinna." En nyckel till att Northvolt valde just Skellefteå var att politiker i majoritet och opposition var samspelade. Företaget har nu 2 400 egna anställda, och därtill lika många byggarbetare. Bostadsbristen är nu stor. Det byggs omkring 800 lägenheter per år men det behöver öka till 1500 per år. Intresset för Skellefteå har även spillt över på grannkommuner, med ökande fastighetsvärden och inflyttning som följd.

Invånarantalet i Skellefteå ökade under 2023 till runt 75 500 personer. Siktet har nu höjts till att Skellefteå ska ha 90 000 invånare 2030, vilket är en 20-procentig ökning. Ett synligt kvitto på att platsvarumärket har stärkts är att det nu syns många Skellefteåmössor i gatuvimlet. En risk om det inte finns tillräckligt med bostäder och vardagstjänster är "fly in - fly out", att medarbetare veckopendlar i stället för att bosätta och folkbokföra sig i kommunen. "En viktig fråga är hur får vi folk att vilja stanna? Det jobbar vi mycket med, genom Welcome House, i samarbete med studieförbund, kyrkor, kultur och fritid, och det behövs för att folk ska känna sig sedda och hamna i sammanhang." <https://skelleftea.se/platsen/flytta-hit/flytta-hit/welcome-house>

- "Civilsamhället kan hjälpa människor att trivas"

Peter Larsson fick 2020 i uppdrag från svenska regeringens näringsdepartement att vara samordnare för utvecklingen som sker i norra Sverige. Han skaffade kunskap om regionen genom resor och intensiva kontakter i Skellefteå-Kiruna- Gällivare-Boden-Luleå, och har medverkat till att sprida information och få människor att agera tillsammans. "Det är viktigt med allianser mellan olika grupperingar. På möten kommer man tillsammans på saker som man inte har tänkt på förut."

Peter konstaterar att det inte räcker med att få människor att komma till en plats, de måste också vilja stanna kvar – och där har samhällsinstitutioner och civilsamhälle en viktig roll, att människor trivs, att de känner att "här har jag en framtid". Nu har Peter fokus på befolkningsförsörjning och bostäder, och har uppdrag att föreslå statliga insatser för att främja bostadsbyggande. Om bostadsbyggandet minskar blir företag beroende av personer som flyttar in och flyttar ut.

Peter väljer att prata om befolkningsförsörjning: "Kompetensförsörjning låter så neutralt, avmaskat. Det handlar ju om människor som ska jobba i förskola och på restauranger. Alla behöver inte komma utifrån. Jag har inspirerats av Skellefteå, att utgå från varje människa som individ, vad har personen för bakgrundskunskaper, vad behöver vi lägga till?" Det är också viktigt att komma ihåg att det inte är bostadsbrist överallt. Som skärgårdsbo på en ö där skolan är ständigt nedläggningshotad har han själv fått inspiration från Pajala till en idé om att låta familjer provbo i de hus som finns och låta barnen provgå en termin i skärgårdsskola. "Inspirationen från Pajala är att hjälpa människor att hitta sin hemby genom bostäder som redan finns. Det är ett exempel på hur Sverige kan hålla ihop."

- Samforma: "Vi vill vara medskapare i ett missionsorienterat arbetssätt."

Åse Classon och Niklas Lindmark är verksamhetsutvecklare vid Samforma (som tidigare hette Social ekonomi i övre Norrland, SEÖN). Samforma driver en förstudie, "Samvandling Norr" kring nya affärsmodeller, partnerskap och attraktiva, inkluderande livsmiljöer. Åse Classon har hört samordnaren Peter Larsson tidigare och förde fram hans uttalande: "nu gäller det att vi bygger samhällen med människor, inte för människor" i samtal med statliga gruvbolaget LKAB, som valde att prioritera kontakter med riskkapitalister. Detta skapar frustration hos Åse: "Samforma är en förening som arbetar för 40 föreningar, skriver debattartiklar, svarar på remisser och ordnar konferenser. Våra medlemsföreningar vill påverka samhällsutvecklingen men bjuds inte med i de strategiska samtalen. Vi behöver få vara medskapare tidigare i processer."

Niklas Lindmark presenterade den pågående förstudien "Samvandling Norr". En slutsats är att det nu råder ensidigt fokus på fysiska investeringar. Samformas ambition är att samla sektorer och styra mer kapital till sociala investeringar; att bygga samhällen också för oss som redan bor här.

Samforma vill arbeta med ett missionsorienterat arbetssätt som beskrivs av Vinnova, och utkastet till mission är "attraktiva inkluderande samhällen". Det finns också tankar om att bidra till delat ägande av exempel bostäder och livsmedel, samt att ta fram ett index för växande samhällen som gör det möjligt att mäta utveckling. Detta är ett långsiktigt jobb till 2035.

<https://www.samforma.se/samvandlingnorr/>

Åse Classon och Niklas Lundmark är verksamhetsutvecklare vid Samforma

- Hela Sverige ska leva Norrbotten: DUST – rättvis grön omställning Norrbotten

Lars Bergström, ordförande i Hela Sverige ska leva Norrbotten, och Leif Engström, vice ordförande och projektledare, berättar om "DUST – rättvis grön omställning Norrbotten" som kretsar kring bygget av Bodens nya stålverk och den samhällsomvandling som blir följden. Här ska även de som står långt från makten, exempelvis personer inom omsorg, få komma till tals. Planen är att arrangera 2–4 konferenser i mars 2024 i Kalix, Boden och Piteå kommuner, digitalt eller fysiskt, med sammantaget cirka 200 deltagare.

Mer om Hela Sverige ska leva Norrbotten: <https://www.helasverige.se/norrbotten>

Mer om DUST:

<https://nordregio.org/research/democratising-just-sustainability-transitions-dust/>

- LTU: "Våga ha ett kritiskt förhållningssätt till utveckling."

Johanna Lindberg är doktorand vid LTU, Luleå tekniska universitet, och arbetade tidigare med Digiby, digital transformation. Nu är hon aktiv i SMALL (uttalas som knall) – Smart Livskraftig Landsbygd. Johanna hör mycket om industrialisering som "den gröna omställningen" men mindre om hur det påverkar livet på land, biologisk mångfald och social hållbarhet inom de globala målen. Johannas mammas morfar citeras i Sverker Sörlins bok: "Omställningen av norra Sverige ses genom bankirernas ögon." I en modern kontext handlar det om urban norm. Beslutfattare sitter i Stockholm och tänker att vi klarar "luften" – klimatomställningen – genom att ta ut naturresurser i landsbygder. Vi som bor på landsbygd vill kunna bo fint, ta oss till jobbet, handla mat och spela fotboll. Det finns olika bilder och uppfattningar om landsbygder.

Digitalisering går genom hela samhället. Johanna konstaterar att digitalisering leder till social acceleration – vi gör mer per tidsenhet, vi upplever att samhället går fortare, med snabbare transporter, ökat produktionstempo, automatisering, teknisk utveckling – och social förändring. Policys är ofta inte anpassade för landsbygd, och det uppstår två system, ett snabbt och ett långsamt, vilket gör att det knakar. Johanna blir kallad dysterkvist när hon lägger fram sin forskning, och framhåller att det är viktigt att våga ha även ett kritiskt förhållningssätt till utveckling. <https://digiby.se/>

<https://www.ltu.se/centres/cdt/Projekt/Pagaende-projekt/SMALL-SMArt-Livskraftig-Landsbygd-1.225338>

- LTU: "Hinder och framgångsfaktorer för samverkan."

Diana Chronéer är forskare vid LTU, och har fokus på hur samverkansmodeller ser ut i olika byar. Hon sammanfattade tidigare forskning om vad som främjar samverkan, exempelvis gemensamma syften, regler, metoder och lokaler, samt goda relationer och ömsesidigt förtroende. Bland hinder listade hon oklara mål, roller och ansvarsfördelning, skillnader i språk, synsätt och regler, kunskapsbrist samt oro för orättvis behandling.

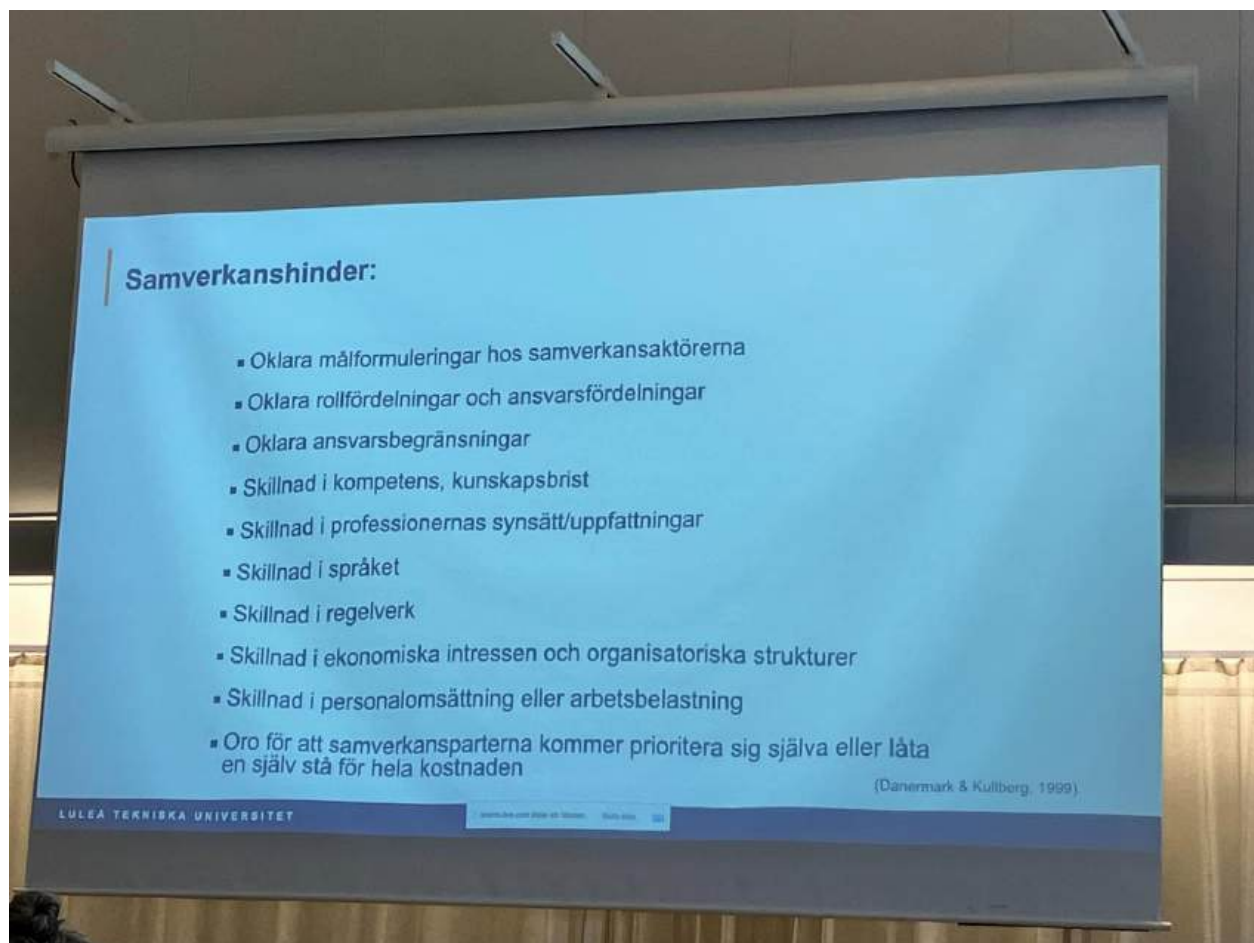
Några lärdomar är att

- för att engagemang ska hållas vid liv så krävs plattformar där människor kan mötas.
- grunden för samverkan är förtroende. Hur bygger vi förtroende, hur diskuterar vi saker som vad får jag ut av det här, vad kostar det mig, vem får fördelar av detta?

LTU har fokus på digitala flöden: Hur sprids information, hur kommunicerar vi, hur säkerställer vi

säkerhet och integritet? Samverkansmodeller och affärsmodeller hänger ihop: vem ska betala, hur ska kostnader fördelas? Diana nämner även Digg, myndigheten för digital förvaltning.

<https://www.ltu.se/staff/d/dianac-1.80990?l=en>

- Region Norrbotten: "Bokbussar kan vara medborgarkontor och ingå i totalförsvaret."

Marina Eklund är IT-pedagog vid region Norrbotten Kultur och samhälle, och utvecklar digitala tjänster och bokbussar. Bokbussar i Norrbotten besöker 500 platser och skulle kunna göra så mycket mer: leverera apoteksvaror (fick nej), vara medborgarkontor och ingå i totalförsvaret, vara värmestuga och erbjuda laddningsmöjligheter och sambandscentral i händelse av kris. Under coronaperioden fick all bokbusspersonal vidareutbildning. Bibliotekspersonal behöver förmedla kunskap om appar, teknisk kompetens och kritiskt förhållningssätt. Bokbussarna har köpt in I-pads så att besökarna kan använda bankappar, läsa tidningar, ladda hem artiklar. I Västerbotten finns två bokbussar, varav en samisk, Jullemaja. När svenska staten slutade ge bidrag till bokbussar sjönk antalet från 300 till cirka 70. En bokbuss är en investering på cirka 5 miljoner kronor.

<https://utvecklanorrbotten.se/vara-insatser/kultur/kulturomraden/bibliotek-litteratur/regionbibliotek-norrbotten/kontakt-regionbibliotek-norrbotten/>

WORKSHOP

Efter lunchen inleddes den gemensamma workshopsdelen. Ann-Sofi Backgren ger instruktioner inför workshoppen. Ledorden är tillsammans, jämställdhet och rättvis grön omställning. Metoden är en variant av World Café eller Learning Café, där anteckningar förs på ett gemensamt pappersark. I stället för att deltagarna flyttade mellan borden fick pappren flytta runt, tills alla grupper hade arbetat med alla åtta teman som identifierats i den föregående workshoppen.

Workshopsledare Ann-Sofi Backgren berättar om projektet

Följande teman diskuterades:

- A: Utveckla sociala mötesplatser och lokal identitet
- B: Utveckla plattformar för kultur och evenemang, lokal identitet
- C: Koordinering och samverkan
- D. Boendelösningar för alla
- E: Servicelösningar för bobarhet
- F: Ungdomssatsningar

G: Lokal ekonomi

H: Kompetens/utbildning

Därtill lades ett extra tema till med tanke på ett potentiellt nytt projekt.

I: Organisering av nytt projekt

Workshoppedeltagare diskuterar olika servicelösningar för bobarhet- en fungerande vardag

Efter workshoppen stuvade deltagarna in sig i välfyllda bilar för en rundresa kring Skellefteå. Restiden gav tillfällen till kreativa samtal med nya kontakter. Inför första studiebesöket fanns även möjligheten att köra fel och få en skymt av Björkdalsgruvan i Västerbotten som är en av norra Europas största gruvor för utvinning av guld. Det är ett stort gråsvart dagbrott.

- Svedjan Ost tillverkar fem sorters ost och driver gårdscafé

Svedjan Ost drivs av Pär och Johanna Hellström, som har byggt om den gamla ladugården till ett modernt mejeri. Idén och hjälp att komma i gång fick de via Eldrimner, det nationella centret för mathantverk. Gården har 35 kor, SRB-korsningar, och levererar även mjölk till Norrmejerier när det finns överskott. Möjligheten att få leverera till Norrmejerier var en förutsättning under uppbyggnadsskedet, eftersom det inte går att växla till full ostproduktion och bygga en

kundkrets över en natt. Ost kräver hantverkskunnande och nu efter 12 år börjar Pär känna sig riktigt nöjd.

Svedjan tillverkar fem ostar: två hårdostar, en mackost, en blåmögelost och en grillost. I stora ostlagret ska temperaturen idealt vara 10,54 grader. Ostarna lagras på hyllplan av gran, som är bakteriehämmande. De stora ostarna väger 12 kilo. Pär har utvecklat en teknik att rulla ostarna på hyllan, för att slippa lyfta dem, vid vändning som görs varje vecka. Ostar lagras i 2 och 3 år.

Under sommaren drivs ett gårdscafé och fokus ligger då på att producera grillost. Resten av året produceras de andra sorterna. Sonen Alfred som driver bageri i Stockholm köper varje tisdag en halvpall med 200 liter mjölk till kaffet, samt smör och ost. Produkter säljs även via exempelvis Ica i Skellefteå och Gårdshem i Umeå, som utsågs till Sveriges bästa osthus på Ostmässan 2022.

<http://www.svedjanost.se/>

- Spelutveckling och funktionsdryck lockar unga till Jörn

Örjan Berglund är en multientreprenör och affärsängel med hjärtat i Jörn. Här har tomma hus blivit grunden för en ny utvecklingsvåg, där Örjan och andra entreprenörer är initiativtagare och medskapare. Örjan är aktiv i 29 företag som sysslar med allt från bärplockning till e-handel. Hans strategi är samarbete och diversifiering, eller som han själv uttrycker det, att "transplantera vilt främmande verksamhet till Jörn". Latitude 65, som startade här i Jörn 2021 och säljer funktionsdryck och vitaminvatten, är Sveriges snabbast växande dryckesföretag. Bolaget omsatte 25 miljoner kronor under 2022. I före detta Folkets Hus, som numera ägs av Jörns Datacenter AB, det vill säga av Örjan, finns spelutvecklarbyn "Mind Detonator – Game Village Jörn". Magnus Johansson, Johan Linder och Lars Lindblom guidade i lokalerna och berättade om verksamheten. Sju utvecklarteam finns i huset, och det finns plats för fler. Ambitionen är att hitta de största talangerna med de bästa idéerna och starkaste drivkrafterna. Bakom Mind Detonator står erfarna företagare som erbjuder lokaler, coaching och startkapital i utbyte mot en andel i företaget, för att hjälpa nya kreatörer att överbrygga den svåra starten, och så småningom få del av vinster.

En uttalad idé är också att visa unga i Jörn att det finns en framtid här.

Blogginlägg om besöket i Jörn:

<https://maaseutuverkosto.fi/sv/blogg/landsbygden-som-start-up-miljo-for-spelindustrin/>

Länk till reportage om ett spelbolag hos Mind Detonator:

<https://minddetonator.com/2022/10/03/detonator-highlight-gumlin-games/>

Trailer om ett spel som Ballistic Pork jobbar med:

<https://www.youtube.com/watch?v=4irLUtLxF6w>

Spelutvecklarbyn i Jörn intresserar workshopsdeltagarna

Efter studiebesöken återvände workshopsdeltagarna till Medlefors folkhögskola där man nätverkade och fortsatte diskussionerna under en gemensam middag.

Gruppbild av workshopsdeltagare i Skellefteå

DAG 2

Den andra dagen inleddes med fokus på ett ungdomsperspektiv.

- Öka ungas inflytande i Dorotea – efter projektet Youth Up North

Amanda Hansson är fast anställd som ungdomskonsulent i Dorotea, efter att med stor framgång ha drivit projektet Youth Up North i kommunen. Syftet med projektet var att öka ungas delaktighet och inflytande i landsbygder. Initiativtagare och projektägare var Youth 2030 Movement, en ideell förening som grundades av Stenbecks stiftelse med stöd från familjen Kamprad. I projektet deltog även kommunerna Boden och Arjeplog. Amanda arbetar både strategiskt och operativt, och har en styrgrupp bestående av chefer och kommunalråd. Hon använder metoder och aktiviteter som införts under projekttiden för att ta ungas idéer till handling. Hackathon innebär att samla beslutsfattare och unga för att hitta lösningar på problem som unga identifierat i en idéverkstad. Genomförda resultat av hackathon är bland annat:

- Mötesplats för unga, Ungdomsgården i Medborgarhuset
- Fler aktiviteter på fritiden
- Mötesplats för motorburen ungdom, mötesplatsen i Korssele
- Ungdomsrådet

Dorotea kommun deltog i LUPP-enkäten 2022, och planerar att genomföra den vart tredje år. LUPP står för "lokal uppföljning av ungdomspolitiken". Det är ett verktyg för att ta reda på hur ungas livssituation ser ut lokalt, och genomförs i regi av MUCF, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

- Midnight Light Unga Arrangörer skapar kultur i Vilhelmina

Emma Hellgren är projektledare i Midnight Light Unga Arrangörer i Vilhelmina kommun. Projektet har målgruppen 13–25 år, pågår till våren 2024, och är finansierat av Arvsfonden. Projektägare är Vilhelmina Folkets hus, och samarbetspart är studieförbundet Bilda i Västerbotten. Sedan 2016 finns ingen musik- eller kulturskola i Vilhelmina kommun. 2017 startade Ida Heidenberg som då var Folkets hus-chef en festival, Midnight Light Festival. Hon sökte ett projekt för att skapa en lokal arrangörsförening. Första året var det fem unga som utbildade sig till arrangörer under ett år. I dag är de fler som är aktiva. Festivalen brukar hållas vecka 27, i början av juli. Under 2022 och 2023 har festivalen haft en extra dag som bara är för unga, med workshoppar i exempelvis graffiti, hiphop och skejt, utställningar och uppträdanden. Inom projektet genomförs många olika arrangemang, studieresor och utbildningar inom exempelvis gruppdynamik, konflikthantering, ekonomi, projektledning, artistrelationer, scenteknik, säkerhet, värdegrund och policy.

Som följd av projektet bildades hösten 2023 en ideell förening med samma namn.

<https://midnightlightungaarrangorer.se/>

Under 2023–2025 samarbetar Vilhelmina Folkets Hus med Kulturföreningen Mullberget i Skellefteå och kulturföreningen Humlan i Umeå, i projektet AC Live.

<https://www.active.se/projektet>

Maja Adolfsson, doktorand i Umeå med inriktning på unga i landsbygd, Amanda Hansson, ungdomskonsulent i Dorotea och tidigare projektledare inom Youth Up North, samt Emma Hellgren, projektledare i Midnight Light Unga Arrangörer i Vilhelmina.

Efter ungdomsprojektpresentationerna fortsatte workshopsdeltagarna till olika studiebesöksmål.

- Kulturföreningen Mullberget och Trästockfestivalen i Skellefteå

Jonathan Norén är en av två anställda i Kulturföreningen Mullberget i Skellefteå. Föreningen arbetar främst med musik och unga i åldrarna 15–25 år, och tillhandahåller 17 replokaler, inspelningsrum och en konsertlokal som rymmer 150 personer, samt arrangerar Trästockfestivalen sedan 1991. I samma hus finns även kulturskolan och en dansförening. Trästockfestivalen är Sveriges största gratisfestival, och arrangeras utomhus i Nordanå med hjälp av många volontärer. Vissa år har det varit tre dagar med festivalcamping. 2023 var det två dagar, och fyra scener. Det tar fyra dagar att bygga och ett par dagar att riva. Föreningen får unga att bidra med ideellt arbete genom att ställa krav: "ska ni stå på scen så får ni hjälpa till", att byta arbete mot studiotid, och att locka in nyckelpersoner som är duktiga på att få andra att engagera sig. Vissa lägger för mycket tid och behöver bromsas, "du måste hem och sova nu, ät något!" Wannadies, This Perfect Day, Drowners, Sahara Hotnights och Moon Safari är exempel på band som har startat eller repat här. En del som har varit aktiva i föreningen får jobb inom musikbranschen som producenter och turnéledare, eller blir företagsledare. Initiativtagaren till Trästockfestivalen Joakim Wallström blev så småningom kommunalråd. Det är inte en skola i traditionell mening men en plattform, en språngbräda att ta sig vidare. De senaste två åren har föreningen fått in cirka 20 nya band. Kjells Bänk är ett punkband bestående av 16-åringar som har spelningar i Stockholm. Blodet som har hållit på sedan 2014 har skivkontrakt med ett engelskt bolag. Jonathan själv spelar i Hök, och märker att intresset för rockmusik är på väg tillbaka, och det finns ett fortsatt stort intresse för att skapa musik i dator och att rappa. Arbetet

med festivalen har lett till att utrustning har ackumulerats i föreningen under åren, och detta är nu en stor resurs. Föreningen håller professionella utbildningar i ljud, ljus och arrangörskap, och vill gärna även nå unga som inte vill spela i band, men är kreativa och konstnärliga på andra sätt. "Att få människor att göra saker tillsammans är inspirerande, det ger mycket tillbaka."
<https://www.mullberget.se/>

- Västerbottensostens historia ger upplevelser i Burträsk

Burträsk Experience Center, som tidigare kallades Ostens hus, ligger vägg i vägg med Norrmejerier i Burträsk. Här erbjuds guidade turer i museet om Västerbottensost. Kaféet som serverar mat och glass, säljer Västerbottensost och erbjuder catering, drivs av Erika Jonsson med personal. Mårten Varg berättar om ostens skapare, Ulrika Eleonora Lindström, född 1835, som ärvde pengar av sina adoptivföräldrar och satsade på en fin utbildning till mejerska, där hon lärde sig att tillverka Västgötaosten. 1872 skapade hon Burträskosten vid Gammelbyns mejeri, och delade med sig av receptet till andra mejerier i Västerbotten. Hon dog i lunginflammation 1892. Henrik Bexelius, som varit riksdagsledamot och därigenom hade många kontakter, marknadsförde osten och skapade ett återförsäljarnät. Hans son, Johan Bexelius, fullföljde det kvalitetsarbete som fadern initierat och registrerade varumärket Äkta Västerbottens fetost så kallad Burträskost. Namnändringen skedde 1935. I dag tillverkas Västerbottensost endast i Burträsk. Mejeriet har ett 40-tal anställda, och ett 60-tal gårdar levererar mjölk till produktionen, som ger 504 ostar varje vardag, sammanlagt 3 250 ton per år. Ostarna blir kvar vid mejeriet i tre veckor och vänds med robot varje dygn. Därefter flyttas de till lagret i Ånäset, där hela hyllor vänds var tredje vecka. Efter 6–7 månader skickas de till lagret i Umeå. Efter 14 månader tas ett prov som måste nå minst 6 på en 9-gradig skala; då får osten sitt märke och säljs hel till restauranger eller i bit via affärer. 89 procent säljs i Sverige, 10 procent går på export, och 1 procent kasseras. Tack vare Västerbottensosten är Norrmejerier kunglig hovleverantör, och den har serverats på Nobelmiddag.

<https://www.burtraskexperience.se/sv/294424/Burtrask-Experience-Center/>

<https://vasterbottensost.com/>

- Organiserat ideellt arbete utvecklar Bygdsiljum

Bygdsiljum Utveckling, BUAB, är ett bygdebolag som ägs av företag, privatpersoner och föreningar. Lars Martinson är ordförande och Leif Lindgren är anställd. Bygden ligger mellan Umeå (7 mil) och Skellefteå (6 mil) och har cirka 380 invånare och drygt 400 arbetstillfällen. Det finns cirka 25 barn i förskoleklass och 35 barn i skolan. Bygdsiljum är känt för Westmans café som grundades på 1920-talet, och skidbacken som anlades 1943. 2002 köptes 42 lägenheter från kommunala bostadsbolaget SKEBO, och 2003 byggdes bredband som ger intäkter. Sommartid har bygdebolaget 2–3 personer anställda, vintertid endast Leif. Personen som är fastighetskötare på sommaren arbetar i skidbacken på vintern. Det har varit viktigt under alla år att byborna bidrar med ideellt arbete, eftersom samarbete är motorn i byn. På senare år har det skett inflyttning och det finns en önskan att inkludera de nyinflyttade i andan att bidra ideellt. 60 personer deltog i arbetet med att uppdatera det gamla visionsdokumentet till 2032. I visionen ingår nyckelorden "tillsammans" och "framåtanda". Förra gången, för 10 år sedan, bildades endast en visionsgrupp, och mot slutet var det några få personer som förväntades göra allt. För att sprida ansvar och arbete finns det nu sju arbetsgrupper: företagande, fritid & kultur, turism

(skidbacken, fiskevårdsområdet, Lobergsgrottan och en stig genom skogen), aktiviteter & event (exempelvis midsommarfirande), infrastruktur (jobbar med bredband), bostäder samt skola & omsorg. Varje arbetsgrupp utformar sina egna mål, och har en gruppleddare som sitter i visionsgruppen. Leif är koordinator och deltar i arbetsgruppernas möten. Leifs roll innefattar också att ha kontakt med kommunen, regionen och företagen, söka bidrag och finansiering via alla möjliga källor, och driva insamlingar. <https://www.bygdsiljum.se/>

- Kvarnhotell och Grunkor och Mojänger i Överklinten

Inge Lindström guidar i Överklinten, en by i Robertsfors kommun. Inge är själv inflyttad i byn, och säger med glimten i ögat att "Överklinten har tappat skolan och butiken men inte andan". Mitt i byn finns en stor busskur som byborna själva har byggt för att alla barn ska rymmas. Den gamla kvarnen renoverades med ideella krafter och där finns nu ett hotell som drivs i privat regi. Byn har också ett Folkets hus, som flyttats hit från en avfolkad by. Där finns gym, samlingslokal och en bastuklubb, samt lägenheter för uthyrning på övervåningen. En mopedklubb som håller till i källaren brukar samla cirka 100 deltagare i loppet Höstkåsan (en lokal variant av motorcykeltävlingen Novemberkåsan). Grunkor och Mojänger är en årligen återkommande teknikhistorisk utställning, första lördagen i juni. Besökarna har med sig utställningsföremålen. Det är fritt att ställa ut, och inget inträde. Evenemanget samlar cirka 2000–3000 besökare och ger 75 000 kr netto till föreningen. Arrangör är Överklintens Byråd. En annan återkommande aktivitet är konferensen Jämmerdalen. Det började 2018 som en paneldebatt kring landsbygdsfrågor och har utvecklats till en tvådagars hearing kring aktuella frågor. 2022 var temat energi. 2023 pausade man evenemanget men siktar på att genomföra det igen 2024. <http://overklinten.se/>

Byn har en aktiv Facebookgrupp: <https://www.facebook.com/groups/274221533746396/>

Inge Lindström byaktivist från Överklinten

Det inplanerade studiebesöket till Skellefteå Airport om el-och vätgasflyg – Flight Academy kunde dock inte förverkligas eftersom föredragshållaren fått förhinder i sista sekund.

Karin Johansson från Norrlandsförbundet har publicerat på Facebook stämningsbilder och mindre beskrivningar från workshopsdagarna i Skellefteå med omnejd. Fotografierna ger en bra beskrivning i bild det intensiva workshopsprogrammet. Bilderna hittas här:
<https://www.facebook.com/media/set?vanity=kajofristil&set=a.10159634359491705>

4. Sammanställning av båda workshopparna, vad lärde vi oss?

Gruppdiskussionerna omfattade en bredd av teman som deltagarna själva identifierade. De teman som valdes ut berörde direkta livsförutsättningar på landsbygden angående till exempel servicetillgänglighet, boende, kultur och evenemang och tillgång till mötesplatser (se Bilaga 1). Flera teman behandlade förutsättningarna för och kapaciteten till utveckling av landsbygdssamhällen, till exempel olika typer av samverkan, finansiering och kompetens.

Även om bredden på diskussionens teman var stor går det att identifiera två huvudsakliga ämnen, eller ambitioner om man så vill, för landsbygdsutveckling: dels samverkan och servicelösningar, dels sociala förutsättningar.

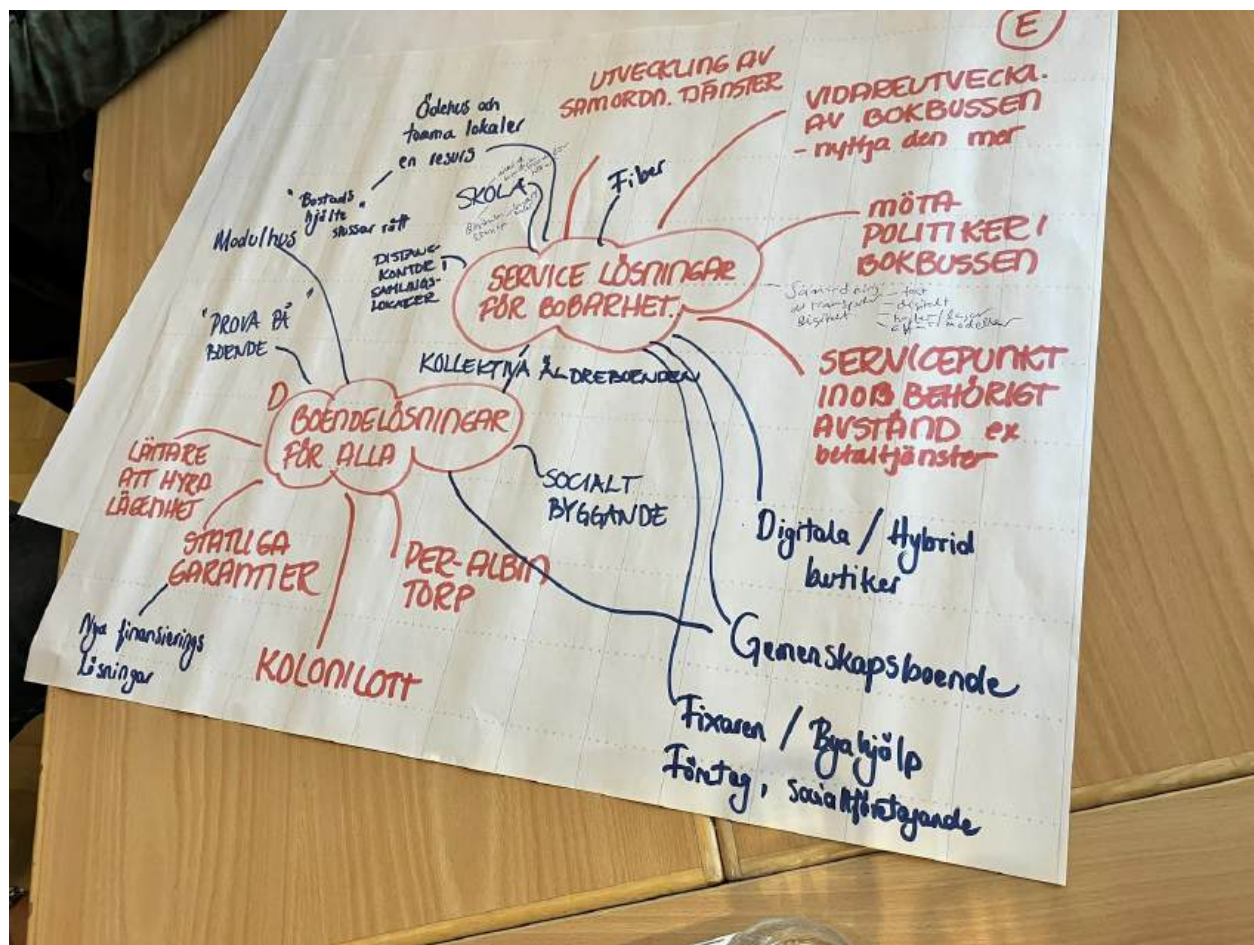
Samverkan och servicelösningar omfattar en ambition att hitta nya typer av lösningar på de brister som finns på landsbygden. Det här gäller framför allt serviceutbud som till exempel samtjänster, men även nya typer av boendelösningar och finansieringslösningar. Gemensamt för de nya lösningar som diskuterades är att olika former av samverkan bör utgöra utgångspunkten för dem, det vill säga samverkan mellan lokalsamhällets föreningar, kommuner och företag. Det handlar om organisationsöverskridande, sektoröverskridande och flernivåsamverkan där olika typer av resurser kan kombineras på nya sätt utgående från lokala behov och utvecklingsambitioner. Det intressanta blir följaktligen de system, regler, mekanismer och traditioner som bestämmer förutsättningarna för nya typer av samverkanslösningar.

Sociala förutsättningar samlar de teman som berör förutsättningar för det sociala livet och kulturen på landsbygden. Ett diskussionstema behandlade samlingsplatser som förutsättningar för den sociala sammanhållningen, vilket till exempel omfattar serviceställen på landsbygden, gemensamma samlingslokaler, event och tillställningar, möjligheter att utöva kultur, och inte minst att utveckla och etablera digitala plattformar för samverkan. Diskussionerna berörde också hur olika befolkningsgrupper i samhället inkluderas, särskilt ungdomar. Diskussionerna förde vidare till de möjligheter som en stark lokal sammanhållning och samverkanskultur leder till, det vill säga att en stark samverkanskultur leder till en kapacitet att utveckla den egna bygden. Här

identifierades också behov av lokal kompetensutveckling och plattformar där byar kan lära sig av varandra.

Vi ser följaktligen att dessa bägge teman är starkt bundna till varandra. Sociala förutsättningar är uttryckligen också förutsättningar för samverkan och för att kunna utveckla nya typer av lösningar, medan samverkanslösningarna identifierades som den viktigaste metoden för att utveckla de sociala förutsättningarna. Den slutsats som kan dras av workshoparna kretsar följaktligen kring att landsbygdsutvecklingen behöver nya samverkanslösningar som samtidigt främjar de lokala sociala förutsättningarna. Intresset riktas således till aktörerna och vilka roller de kan anta. Förhållandet mellan lokala samhällen och föreningar, lokala eldsjälar, företag och företagare, kommuner och offentliga organisationer hamnar i fokus.

Ekvationen omfattar på så sätt dels lokala sociala förhållanden och sociala nätverk, dels formella regelverk och organisatoriska strukturer. Det här kan formuleras som frågeställningar som berör de lokala samhällenas vitalitet, praktiska och tekniska lösningar för samverkan, liksom byråkratiska och politiska hinder och möjligheter för samverkan.

Mindmap från workshopdiskussionen i Skellefteå gällande servicelösningar för boparhet

5. Tankar inför ett större projekt, bygger på lärdomar - vad kunde ett nytt projekt innehålla?

Med utgångspunkt i konstaterandet ovan - att landsbygdsutvecklingen behöver fokusera på samverkan samt lokala sociala förutsättningar - bör ett fortsättningsprojekt fokusera på att testa och utveckla nya samverkansformer och -lösningar som beaktar och utvecklar de lokala sociala förhållandena.

Ett intressant begrepp här är *samskapande*, co-creation på engelska. I vetenskapen som berör den offentliga förvaltningen pågår en omfattande forskning där fokus ligger på att identifiera möjligheter för de offentliga förvaltningsstrukturerna att arbeta mer direkt med användare av tjänster. Tankegången är dels att utveckla de offentliga tjänsterna så att de anpassas bättre till användarnas önskemål, dels att utveckla den offentliga maktutövningen i en mer demokratisk riktning, och dels att utnyttja civilsamhällets resurser och aktiviteter och synergier med den offentliga verksamheten. Parallellt, inom forskningen på landsbygdsutveckling, studeras samspelet mellan civilsamhälle, företag och kommuner, med intresset inriktat på att förstå de mekanismer som bestämmer samverkan för lokal utveckling. Faktorer som platsens identitet, nyckelindividuers roll och nätverksbyggande är centrala.

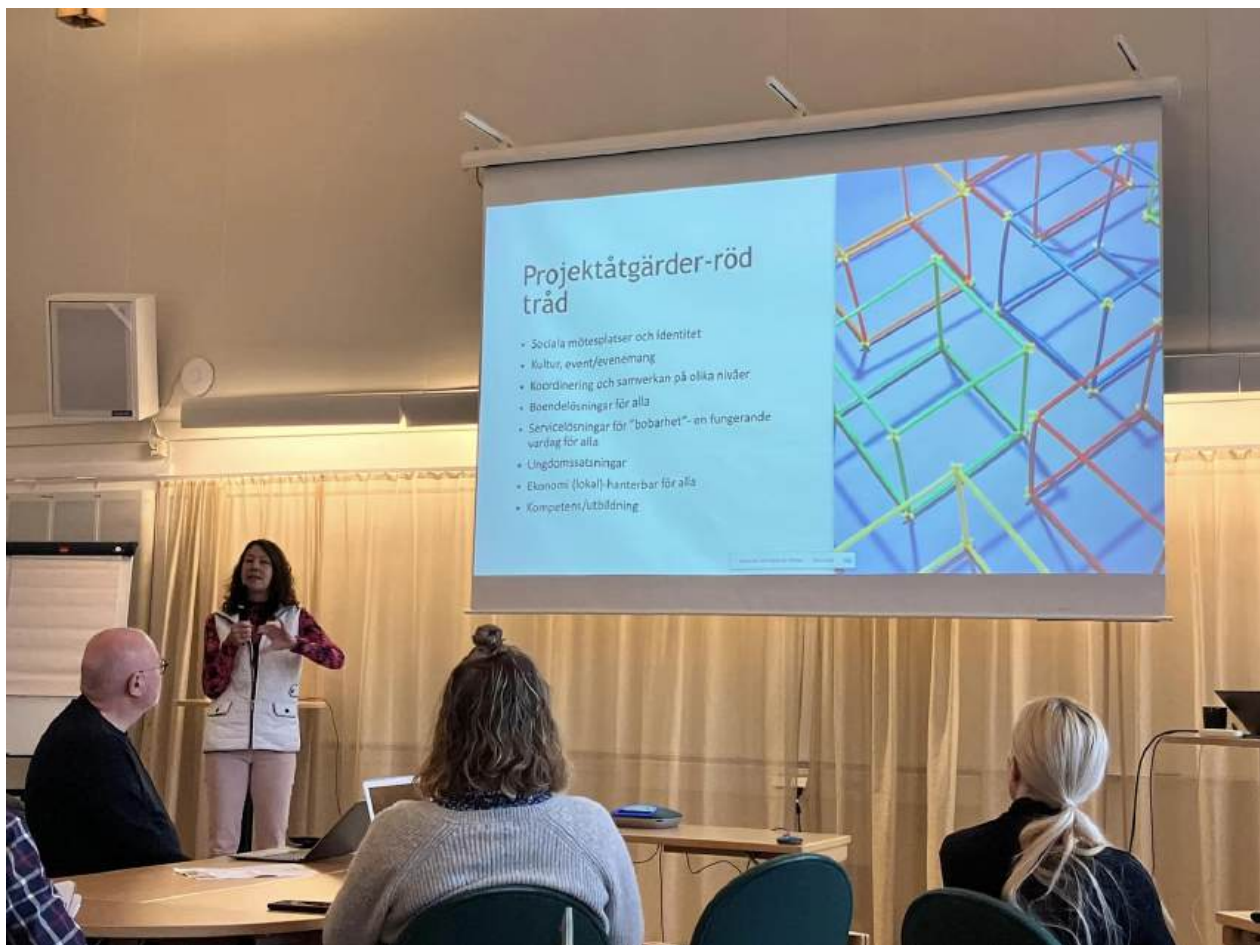
En annan väsentlig teoretisk utgångspunkt är den sociologiska teorin om Social Acceleration, som sätter den upplevda accelerationen av tid i centrum. Den här förståelsen är viktig när vi vill studera digitaliseringens samhällspåverkan, som kan bidra till att antingen förena eller splittra samhällen beroende på hur den genomförs. Utvecklingen av digitala tjänster för att höja invånarnas livskvalitet är viktig, samtidigt som till exempel den snabba högteknologiska utvecklingen för naturresursutvinning, för att gynna industrins omställning, har andra förutsättningar och målsättningar. Integreringstakten skiljer sig åt mellan branscher och sektorer, och mellan urbana och rurala samhällen. Det är därför viktigt att synkronisera tekniska framsteg med de behov som boende på landsbygder uttrycker, för att uppnå en inkluderande digital transformation och därmed överbrygga den digitala klyftan.

I en projektlogik som bygger på forskning och utveckling går det följaktligen att föreställa sig arbetspaket som inriktar sig på att utveckla något eller några av de teman som kom fram i gruppdiskussionerna, som till exempel involvering av ungdomar, utveckling av kultur och evenemang, kompetensutveckling och bobarhetslösningar (inkluderande både service och boende). Den genomgående målsättningen är att utveckla aktiviteterna i olika former av samverkan mellan kommunen, företag och civilsamhället, där fokus ligger på att dels förstå de organisatoriska förutsättningarna, dels de lokala sociala förutsättningarna. Digitala lösningar genomsyrar helt naturligt de flesta eller samtliga teman.

Projektförslag

- Projektnamn: System change in the development of rural places (SHARP)
- Huvudsaklig frågeställning: hur utveckla samarbete mellan civila sektorn, offentliga sektorn, företag för landsbygdsutveckling?

- Forskningsfokus:
  - o organisatoriska och sociala förutsättningar för samverkan i landsbygdsutveckling
  - o Integreringstakten av digitala lösningar
- Utvecklingsfokus:
  - o utveckla den sociala identiteten
  - o sociala plattformar (serviceplatser, digitala lösningar, evenemang etc.)
  - o digitala tjänster (service, kommunikation etc.)
  - o Strukturer: ekonomiska, sociala (hur strukturera samarbeten, plattformar)

- Projektorganisering/förslag: Luleå tekniska Universitet (LTU) i samverkan med deltagande aktörer i förstudieprojektet. Beroende på slutlig formulering av en projektplan för ett nytt huvudprojekt, bestäms de medverkande parterna från såväl Sverige som Finland.

Ann-Sofi Backgren introducerar workshopsteman som underlag för vidareutveckling till ett nytt huvudprojekt

6. Mervärde av det gränsregionala samarbetet

Vem gynnades av projektet? I projektplanen identifierade vi kommunerna, tredje sektorns organisationer/föreningar och mindre företag på landsbygden (serviceproducenter i samverkan) samt invånarna i våra samhällen (servicemottagare) som slutnyttomottagare av projektet. I andra hand erhåller även våra universitet nytta av projektet med tanke på framtida forskning inom området. I slutändan gynnas lokalsamhällena och regionerna av projektet eftersom nyttan i ett påtänkt större huvudprojekt påverkar positivt samhällsutvecklingen i området samt att området kan stå modell, bästa praxis, för andra områden i Europa då det gäller temat smarta landsbygder.

Men vi ville också få reda på hur olika workshoppedeltagare upplevt deltagandet i den nu genomförda förstudien, dvs deras deltagande i en eller båda workshopparna. Förutom att delta och bidra till den gemensamma diskussionen om smarta landsbygder, ville vi också få feedback på om det uppstått andra nätverk eller synergier i och med deras medverkan i projektet. Vi tänkte att en sådan feedback skulle vara viktig dels för den genomförda förstudien men även med tanke på potentiella nya mindre och större samverkandeprojekt eller idéer. Workshopsledaren Ann-Sofi Backgren skickade ut i slutet av projekttiden ett e-postmeddelande till samtliga deltagare i workshopparna med en begäran om spontana kommentarer om vad deras medvekan i workshopparna möjligen lett vidare till. I det följande nämns ett axplock av inkomna svar.

” Jag sku säga att medverkan bidragit till såväl nya nätverk och kontakter men också förstärkt en preliminär projektidé. Dels har jag senare involverat andra deltagare jag kom i kontakt med för andra evenemang, men också delgett exempel på god praxis från samtliga landskap i olika sammanhang. Deltagandet har även bidragit med nya idéer för ett smarta by samarbetsprojekt som är i planeringsskedet. Inga konkreta gränsöverskridande samarbeten ännu, men på många sätt gav deltagandet värdefulla idéer och kontakter!” (organisationsrepresentant)

”Jag deltog i workshopen på Malakta i augusti. Jag fick ett par nya kontakter och förstärkte några tidigare kontakter. Fick förstås en del input/idéer för framtiden, men ingenting konkret än så länge.” (näringslivsrepresentant)

”I Pörtom uf tänker vi utreda möjligheten att öppna en obemannad butik i byn och det är tack vare infon jag fick på workshopen. Så det blir förhoppningsvis ett projekt som vi söker bidrag för.” (föreningsrepresentant)

”Träffen ledde till att vårt tidigare projekt "Unga har ordet" blev inbjudet till Svenskfinlands byars föreningsturné. Projektet deltog med en presentation under en föreningsträff på Åland. Jag blev också inbjuden till Eldsjälsdagen i Vilhelmina, men tyvärr hade jag inte möjlighet att delta den här gången. Trots det så skapades flera nya kontakter.” (organisationsrepresentant)

”Det var intressant att höra om satsningarna i Skellefteå – som att blicka in i framtiden för oss i Vasaregionen. Mötet gav också en insyn i hur man i Sverige inkluderar civilsamhället i den strategiska planeringen inför samhällsförändringarna. Där har vi mycket att lära, och jag tycker att det i sig är en idé för ett framtida projekt. Kontakten till Samforma kan visa sig vara värdefull framöver!” (utbildningsrepresentant)

”Mervärde:

-ny kontakter

-fått ta del av andras projekt

-tror att genom att vi fått träffas så kommer det i framtiden att bli mer samverkan mellan länderna och aktörer.”
(projekt och företagsrepresentant)

”Det är av stort värde att delta på konferenser där andra visar på möjligheter för utveckling av vår bygd, nya och goda exempel som vi i vår tur kan föra vidare till vår bygd. Det finns ett stort mervärde i utbytet av kunskap och erfarenhet när det gäller gränsregional samverkan. Att skaffa sig samarbetsparter och ett nätverk är betydelsefullt”
(LEADER-representant, Sverige)

”Hej jag deltog i Sverige o är mycket nöjd .Fick många saker o ideer med mej som jag fört vidare redan till andra föreningar. Kommer att testa i egen förening och värdefulla kontakter för framtiden. Jag hoppas projektet fortsätter ,finns mycket att kunna samarbeta med. Vi har samma problem o utmaningar på båda sidor.”
(föreningsrepresentant)

”Förutom att vi vill vara med i ett vidare projekt, så delade jag vårbuspresentationen till kollegor. Detta ledde till att vi nu pratar om att göra ett studiebesök till Karelen och titta på deras buss. Våra kollegor är också intresserade av att vara med i ett kommande projekt”. (universitetsrepresentant)

”Jag medverkade i tillfället som ordnades på Malakta. Det gav mig information om vilken typ av utveckling som skett i Sverige och en idé om att integrera speciellt ett test på en oövervakad butik i en projektplan lokalt i området jag jobbar för. Jag utbytte också idéer kring ett gemensamt evenemang med Västerbotten och Norrbotten som diskuterades mellan mig och en ny bekantskap också efter seminariedagen. Det kan hända att jag kontaktar någon av de medverkande från Sverige längre fram för mer konkret samarbete.” (byaprojektrepresentant)

”Var med i Skellefteå. Studiebesöken gav mycket, både med tips och idéer. Förmiddagen var faktiskt lite stressigt, tankarna kom efteråt vad som skulle göras framöver” (organisationsrepresentant)

”Regionalvetenskap vid Åbo Akademi har etablerat kontakt med Informationsvetenskap vid Luleå Tekniska Universitet, med idéer om samarbete i framtiden.” (universitetsrepresentant)

”Jag deltog på träffen som arrangerades i Skellefteå! Jag fick med mig tre nya kontakter som jag har haft delvis kontakt med efteråt, vi har inte startat upp några projekt eller så men har hakat på varandra i olika initiativ och kommer nog samverka mer framöver! ” (universitets- och organisationsrepresentant)

”Som alltid är det trevligt att träffa likasinnade och se vad andra uträttat. Blev väldigt taggad av era ”Ungdomsföreningars” arbete, med insikt av avsaknad av en likande organisation här i Sverige. Blev också imponerad av konceptet av returaffären, där man sålde matvaror med kort datum. Så pass att jag skrev ett medborgarförslag till KS, med en önskan om en likande butik i vår kommun Robertsfors. Tyvärr utan större gehör. Svaret blev att man saknade kunskap om att driva en dylik butik.” (byarepresentant)

”Tack för mycket intressant träff i Skellefteå , det ledde för mig till nya kontakter , både finska och svenska. Nya projektideer kom också fram , samarbete mellan civilsamhälle och andra aktörer som universitet och företag är ett mycket intressant område. Speciellt för oss i norra delen av Västerbotten då vi ofta kommer i kläm med då Umeå Vasa samarbete blomstrar och även Luleå Tornio Kemi Oulu samarbete går i högvarv. Projektet INTERREG Aurora öppnade mina sinnen igen för nya tankar och visade nya möjligheter. Tacksam”. (föreningsrepresentant)

Projektägaren SÖU har redan i samarbete med nyfunna aktörer från Västerbotten, i samband med workshoppen i Malax, utvecklat ett nytt mindre projekt med namnet Kulturtvillingen där avsikten är att matcha olika eldsjälar, kulturutövare och ungdomar med varandra, för att lära av varandra och gemensamt skapa något nytt som svar på gemensamma utvecklingsbehov för samma problem. SÖU kommer att ansöka om finansiering för denna projektidé under år 2024.

Utdrag ur SÖU:s verksamhetsplan för år 2024:

☉ PROJEKT KULTURVILLINGEN

Ett nytt projekt som går under namnet Kulturtvillingen är under planering för genomförande 2024. Idén uppstod inom ramen för ett utbyte mellan Österbotten i Finland och Västerbotten i Sverige. Tanken är att skapa ett seminarie/workshop där eldsjälar, ungdomar och kulturutövare från båda sidorna av Bottenviken samlas. Deltagare matchas mot varandra och personer med samma problem, utvecklingsbehov eller förutsättningar sammanförs för att lära av varandra och tillsammans skapa något nytt. Evenemanget kan liknas vid en småskalig popup-version av en tankesmedja.

Rent konkret är tanken att evenemanget hålls i Österbotten sommaren 2024 med en uppföljning i Västerbotten 2025. Deltagarna får stöd av experter och förhoppningen är dels lösningar på befintliga problem men även nya gränsöverskridanden samarbeten och projekt. Projektets målgrupp är brett åldersmässigt men målsättningen är att minst en tredjedel är ungdomar. Vid tillfället när idén uppstod diskuterades utmaningen för landsbygdens barn och unga, bland annat problem med tillgänglighet och avstånd, små resurser. Hur skapar man kvalitativt och engagerande innehåll med de förutsättningar som finns i glesbygden? Även invånare, inklusive barn, på landsbygden har rätt till kultur. Huvudsaklig finansiering söks från Interreg Aurora.

7. Avslutande kommentarer om projektet - hur gå vidare?

Projektet-förstudien har fått en bra spridning under projektets gång men även efter projektetidens slut. De två workshopparna bidrog till att olika workshopsdeltagare i sociala medier tacksamt berättade med egna ord om sitt deltagande i förstudien och spred således information om projektet, främst på Facebook, Instagram och LinkedIn. SÖU berättade om projektet och framförallt om ungdomsperspektivet i sin egen tidning ÖP, Österbottniska posten som utkommer till svensk- och tvåspråkiga hushåll i Österbotten (40 000 exemplar). Tidningen kan även läsas digitalt på SÖU:s hemsida www.op.sou.fi. En workshopsdeltagare från Västerbotten i Sverige gjorde två spontana intervjuer med verksamhetsledaren Jonas Rönqvist från SÖU och workshopsledare Ann-Sofi Backgren i samband med besöket i Finland. Dessa videon publicerades och spreds via Facebook. Workshopsledaren Ann-Sofi Backgren blev intervjuad om projektet och resultatet gällande den första workshoppen i Malax av Heidi Kohtala vid Finlands landsbygdsnätverk. Denna intervju blev publicerad som en blogg på landsbygdsnätverkets hemsida på såväl finska som svenska och kan läsas på svenska här: <https://maaseutuverkosto.fi/blogi/smarta-landsbygder-vackte-diskussion-i-en-gemensam-workshop-mellan-finland-och-sverige-i-vasaregionen/?fbclid=IwAR3TjEOP5pTQ4ek76QyCxVUs6yTmf4FNV73nnEtDkFAKq6rbBubqE6KvAfQ>

Den nya industrialiseringen i norra Sverige väckte speciellt intresse hos finländska deltagare och temat uppmärksammades även vid det finska Landsbygdsnätverkets nätverksmorgon den 1.11 där Rikard Eriksson från Umeå universitet berättade om vad den nya industrialiseringen även kan betyda för landsbygden. Från Skellefteå deltog Sakhi Sedigullah som berättade om konceptet med Welcome House, ett koncept för att locka inflyttare till Skellefteå-regionen. Även på finsk sida av Kvarken finns stora planer gällande den gröna omställningen. Om detta kunde Paula Erkkilä från Österbottens handelskammare berätta vid samma tillfälle. Denna nätverksmorgon kunde även påvisa att våra samhällen i Österbotten, Västerbotten och Norrbotten står inför en systemförändring. Därför är det synnerligen viktigt att fortsätta arbetet är med att jobba med dessa frågor även ur ett landsbygdsperspektiv, frågeställningar och teman som kunnats identifiera med hjälp av de genomförda workshopparna. Nätverksmorgonen på temat den nya industrialiseringen ur ett landsbygdsperspektiv kan ses här: <https://youtu.be/3-Wi--dZghk?feature=shared>

Ett annat ämne som speciellt väckte stort intresse bland workshopsdeltagarna var studiebesöket till spelutvecklarbyn Jörn utanför Skellefteå. Om detta besök och tema kan man också läsa mer om i en blogg skriven av Karin Johansson till Landsbygdsnätverkets hemsida. Bloggen är skriven på svenska. En förkortad version kommer även att översättas till finska för att temat bättre ska få spridning i Finland. Den svenska versionen av bloggen kan läsas här: <https://maaseutuverkosto.fi/sv/blogg/landsbygden-som-start-up-miljo-for-spelindustrin/> Bloggtexten har också spridits på olika sociala medier, främst på Facebook och LinkedIn. Projektet har vid ett flertal tillfällen presenterats för Riksorganisationen Hela Sverige ska levas styrelse samt vid möten med nätverket Halva Sverige inom Hela Sverige ska leva (länsorganisationerna i de fem nordligaste länen). Det har också presenterats vid styrelsemöten

med Coompanion Västerbotten och Norrlandsförbundet. På Eldsjälsdagen i Vilhelmina den 30 september 2023 hölls ett anförande om projektet.

<https://visitvilhelmina.com/event/eldsjalsdagen-for-eldsjalar-fran-stads-och-landsbygden-i-vasterbotten/>

Ett antal inslag om projektet har publicerats på Hela Sverige ska leva Västerbottens facebookside.

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100064727464968>

Artiklar om workshopparna finns publicerade på Hela Sverige ska leva Västerbottens hemsida och där kommer även slutrapporten att placeras permanent

<https://www.helasverige.se/vasterbotten/>

Projektet ska också presenteras på Landsbygdsriksdagen i Nyköping 24-26 maj 2024 på "Norrlandsambassaden" som nätverket Halva Sverige och Norrlandsförbundet står bakom.

<https://landsbygdsriksdagen.se/>

De deltagande parterna samt olika organisationer som funnits med under projektets gång har framfört önskemål om en fortsättning. Temat "Smarta landsbygder" är viktig satsning för framtiden. Även feedbacken från workshopsdeltagarna visar på behovet av mera samverkan och lärande processer gränsregionalt. Två överläggningar har i projekets slutfas hållits med intresserade aktörer gällande en fortsättning. Av dessa diskussioner har Luleå tekniska universitet meddelat sitt intresse för att stå som huvudprojekägare för ett nytt potentiellt projekt. I början av år 2024 planeras den första diskussionen bland potentiella intressenter för ett nytt huvudprojekt. Målsättningen är att ett sådant projekt skall kunna starta under år 2024 om finansiering erhålles.

Representanterna för de tre medverkande regionerna Österbotten i Finland samt Västerbotten och Norrbotten i Sverige använde sig av arbetsnamnet "**Bästerbotten**" under projektets gång. Målsättningen var att sikta högt, in i framtiden. Tanken var att med hjälp av två aktiverande workshoppar bygga upp en kapacitet såväl kunskapsmässigt som erfarenhetsmässigt samt gemensamt i nya nätverk utarbeta för oss alla tre regioner viktiga teman för att bli en smart landsbygd – Bästerbotten med lång bärkraft in i framtiden. Vi anser själva att vi lyckades bra med förstudieprojektet, ett nytt nätverk etablerades, vi lärde oss av varandras bästa praxis projekt, vi lärde oss gemensamma nya saker via expertföreläsningar och studiebesök men det allra viktigaste var att vi gemensamt diskuterade oss fram till för oss alla regioner viktiga utvecklingsteman. Förstudien skapade således ny kunskap och ett bra utgångslänge med tanke på ett nytt huvudprojekt.

Bilaga 1. Sammanfattning av diskussionstema och slutsatser i workshop 1 och 2.

Enskilda teman:

1. Utveckla sociala mötesplatser och lokal identitet
  - o Utveckla samlingsplatser, för alla åldrar
    - Kulturella mötesplatser som stärker identitet
    - Förstärka vi-känslan genom konkreta aktiviteter
    - Digitala lösningar, obemannade mötesplatser
  - o Sektoröverskridande samarbeten, typ IOP, med kommun och civilsamhälle i samarbete, även företag
2. Utveckla plattformar för kultur och evenemang, lokal identitet
  - o Lyfta fram och utveckla lokala traditioner, ex. mat, revytraditioner
  - o Synliggöra event genom gemensam plattform
  - o Kulturturism: "Byahotell", nordskentour, upplevelsebuss
3. Koordinering och samverkan
  - o Flernivåsamverkan, över sektorgränser
  - o Använda resurser: unga, äldre, föreningshus osv.
  - o Strategi för utveckling: praktiker (kommun, föreningar osv) samlar in erfarenheter, universitet analyserar
4. Boendelösningar för alla
  - o Nya finansieringslösningar, statliga garantier
  - o Socialt byggande
  - o "prova på-boende"
5. Servicelösningar för bobarhet
  - o Utveckling av samordnade tjänster, servicepunkter inom behörigt avstånd
    - Vårdbuss, hälsobuss, bokbuss
    - Digitala butiker
    - Socialt företagande, samlösningar
    - Distanskontor i samlingslokaler
    - Resurser: tomma lokaler och ödehus
6. Ungdomssatsningar
  - o Kartlägg ungas åsikter
  - o Ta med unga i beslutsfattande
  - o Billigt boende, alternativa boendeformer
  - o Miljöer för distansstudier
  - o Bjuda in unga i gemenskaper, utveckla identitet, ansvarskänsla för bygden
7. Lokal ekonomi
  - o Lokal finansiering: projektfinansiering, banker, stiftelser
  - o Lokalt skattande av naturresurser: modell för byar att få del av ex. vindkraftssatsningar
  - o Företagens samhällsansvar: hur kan de bidra till lokal nytta

8. Kompetens/utbildning

- o Nätverk mellan föreningar
- o informationsutbyte, studienätverk
- o Lära sig skriva ansökningar
- o Kunskap om samverkansformer (ex. IOP)
- o Databas, vem kan vad, "kompetens-app"
- o Kluster inom specifika kunskapsområden

9. Organisering av nytt projekt

- o Möjliga partners: LTU, ÅA, Novia, Centria, kommuner, Coompanion, föreningar, företag, SÖU, Svenskfinlands byar, Hela Sverige ska leva
- o Finansiärer: kommuner, LEADER, EU-fonder, Kamprad, regioner, Föreningen Norden, Bygdemedel
- o Övergripande tema: tillsammans, systemförändring

Interreg

Co-funded by
the European Union

Aurora

SMART RURALITIES

Exempel på spridning av information om projektet på sociala medier: Facebook

Inlägg Filter Hantera inlägg

Listvy Rutnätsvy

 SÖU
Publicerat av Jonas Rönnqvist · Alldeles nyss · ⋮

Under 2023 har SÖU genomfört projektet Smart Rural med finansiering genom [Interreg Aurora](#). Här kan du läsa lite om vårt besök till Sverige tillsammans med [Hela Sverige ska Leva Västerbotten](#) och [Hela Sverige ska leva Norrbotten](#). Projektet har bl.a lett till nya samarbeten inom kultur som ni får höra mera om under 2024.

